

Construïnt relacions afectives-sexuals saludables

El paper de l'escola: Polítiques recomanades per a la formació del professorat, basades en resultats validats

Setembre 2016

Gender
Equality
Awareness
Raising
against
Intimate
Partner
Violence

Gender Equality Awareness Raising against Intimate Partner Violence

L'enfocament del projecte “GEAR against IPV” (Acció de Sensibilització per a la Igualtat de Gènere i la Prevenció de la Violència Masclista)

El projecte “GEAR against IPV” (Acció de Sensibilització per a la Igualtat de Gènere i la Prevenció de la Violència Masclista) està concebut com una acció coordinada de **prevenció primària i secundària de les violències masclistes a l'adolescència**, a través d'intervencions a l'escola o en altres àmbits, facilitades pels i les docents, que prèviament han rebut una formació específica, i amb el suport d'una guia de recursos pedagògics, especialment dissenyats, per sensibilitzar i empoderar els nois i noies.

L'objectiu principal és promoure les **relacions saludables i igualitàries** entre ambdós sexes, i el desenvolupament d'actituds de **tolerància zero envers la violència**, sensibilitzant sobre:

- a) les característiques de les relacions saludables i de les no saludables.
- b) la influència de les conductes basades en estereotips de gènere i els rols de gènere imposats per la societat, en les seves relacions afectives
- c) com la distribució desigual del poder entre ambdós sexes, està relacionada amb l'abús psicològic, físic i/o sexual cap a les dones i les noies
- d) com els i les adolescents poden contribuir a la prevenció de totes les formes de violència de gènere.

El material didàctic del projecte “GEAR against IPV”

Durant el període 2010-2015, s'han elaborat i avaluat **packs didàctics nacionals**¹ a **7 Estats membres de la UE**, a partir de la traducció i l'adaptació cultural del **document marc “GEAR against IPV”**.

Cada pack didàctic “GEAR against IPV” comprèn una **sèrie de 4 manuals** que s'han dissenyat per facilitar l'organització, la preparació, la realització i l'avaluació dels seminaris de formació per al professorat i dels tallers de sensibilització per l'alumnat (en els centres de secundària i en altres entorns), amb l'objectiu de prevenir les violències masclistes.

Manual I

Manual Marc GEAR

Manual II

Guia per a la realització d'un seminari GEAR de formació per al professorat

Manual III

Manual per al professorat

Manual IV

Quadern d'activitats per a l'alumnat

Activitats principals del projecte GEAR against IPV

- A. Seminaris de formació per al professorat²
- B. Tallers de sensibilització per l'alumnat “Construint relacions afectives-sexuals saludables”³

¹ S'han elaborat packs nacionals per a Alemanya, Àustria, Croàcia, Espanya (edició en català), Grècia, Romania i Xipre. Tots ells i també el manual marc “GEAR against IPV Package” es poden trobar a gear-ipv.eu/educational-material

² Podeu trobar una descripció detallada d'aquesta activitat i dels resultats assolits als informes respectius de cada país participant, accessibles a: gear-ipv.eu/training-awareness-raising/teachers-training-seminars

³ Trobareu una breu descripció a l'informe de política titulat: Building Healthy Intimate Relationships. The role of school: Evidence-based Policy recommendations for Adolescents' Empowerment. Per a una descripció detallada d'aquesta activitat i dels resultats assolits, vegeu els informes respectius de cada país participant, accessibles a: gear-ipv.eu/training-awareness-raising/teachers-training-seminars

Seminaris de formació per al professorat

En el context del projecte “GEAR *against* IPV-II”,⁴ implementat des del 2014 fins el 2016 amb el cofinançament del programa DAPHNE III de la Unió Europea, **262 docents/ professionals⁵ han rebut formació en 11 seminaris** realitzats i avaluats a Xipre (CY), Espanya (ES), Grècia (GR), Croàcia (HR) i Romania (RO).

Taula 1. Dades demogràfiques dels docents /professionals que han rebut formació

		País				
		CY	ES	GR	HR	RO
Nombre total de persones que han rebut formació (N)	Total	28	33	93*	53	55
	Dones	28	29	80	51	45
	Homes	-	4	13	2	10
Edat (anys)	Mitjana	40,75	37,94	42,2	39,8	41,44
	Rang	25-55	24-56	27-55	25-64	25-54
Docents (N)		26	29	87	53	55
Experiència en l'ensenyament (anys)	Mitjana	15,08	9,03	15,26	13,6	16,4
	Rang	2-28	1-30	0,08-27	1-39	2-35

Necessitat d'una formació per al professorat

Perquè el professorat té poques oportunitats a l'abast per obtenir una formació adequada ...

Taula 2. Percentatge de docents que declaren haver participat en el passat en una formació de caire similar

		País				
		CY	ES	GR	HR	RO
Alguna vegada has rebut formació relacionada amb:						
	igualtat de gènere?	85,2	57,1	35,5	41,5	43,4
	violència en la parella?	21,7	54,3	3,2	39,6	15,7
	violència en les relacions afectives/sexuals?	39,1	42,8	7,5	30,2	19,2
	maltractament i abandonament infantils?	46,2	57,1	19,4	37,7	36,5

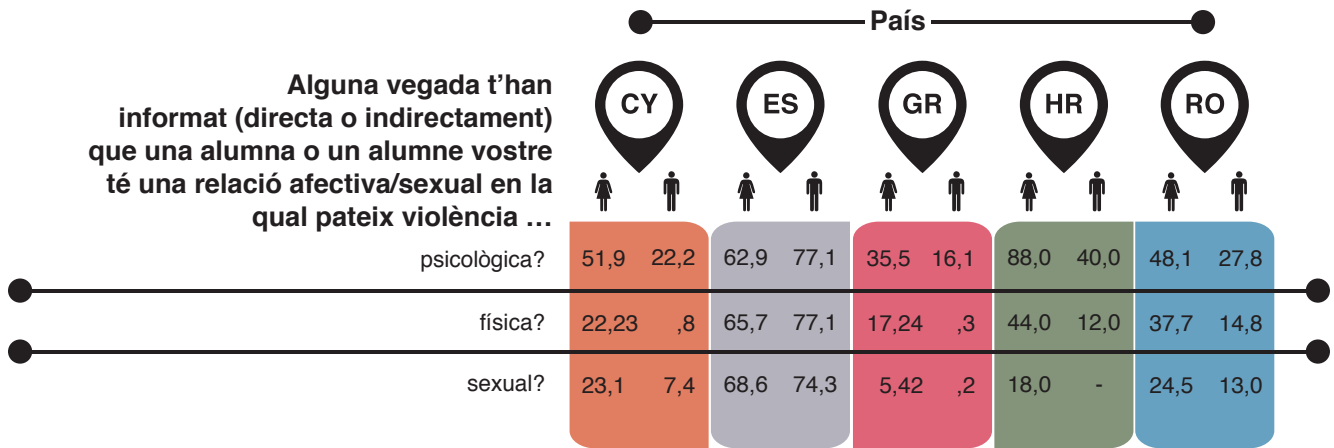
Grècia presenta el **percentatge més baix** de docents que havien rebut una formació prèvia sobre algun dels temes esmentats, mentre que **Espanya** presenta el **percentatge més alt** en relació a tots els temes excepte la igualtat de gènere, respecte de la qual **Xipre** presenta el percentatge més alt.

⁴ Gender Equality Awareness Raising *against* Intimate Partner Violence - II (GEAR *against* IPV II) [JUST/2013/DAP/AG/5408]

⁵ Entre les persones que van rebre formació a Grècia i a Espanya hi havia 24 docents o professionals que treballen amb infants/adolescents/joves adults d'ambdós sexes residents en centres que ofereixen serveis a col·lectius vulnerables o amb un grau de risc alt (per exemple, víctimes de maltractaments/abandonament), o que acudeixen als locals d'aquestes organitzacions.

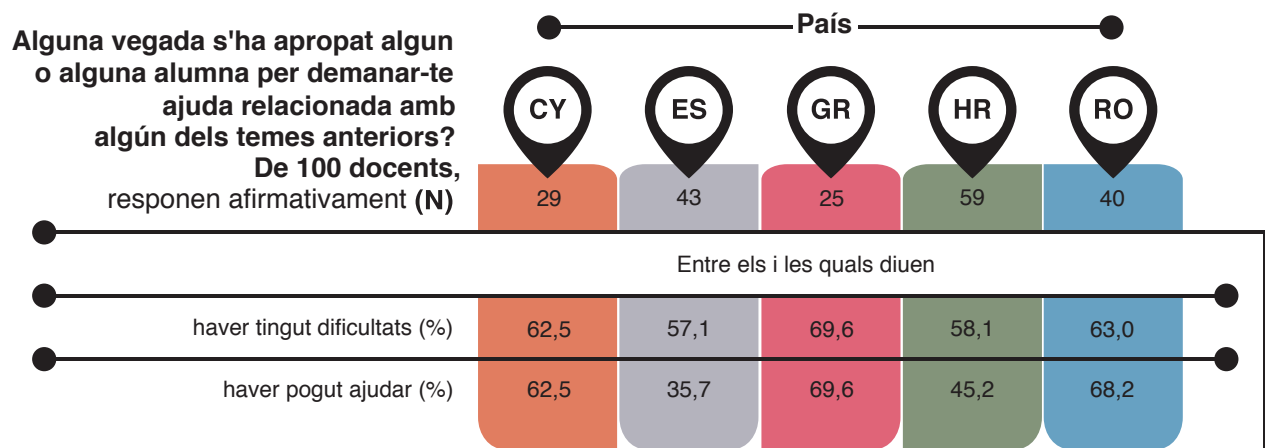
...però el problema existeix...

Taula 3. Percentatge de docents que declaren haver estat informats/des que una alumna o un alumne patia violència en la seva relació afectiva-sexual

Encara que la major part del professorat de tots els països participants no ha rebut una formació adequada (Taula 2), si que té coneixement de casos de violència en les relacions afectives/sexuales entre adolescents; i no només de manera indirecta sinó també directament per part de noies i nois que cerquen l'ajut d'una professora o un professor en qui confien (Taula 3).

...i l'alumnat demana ajut als seus professors i/o professores ...

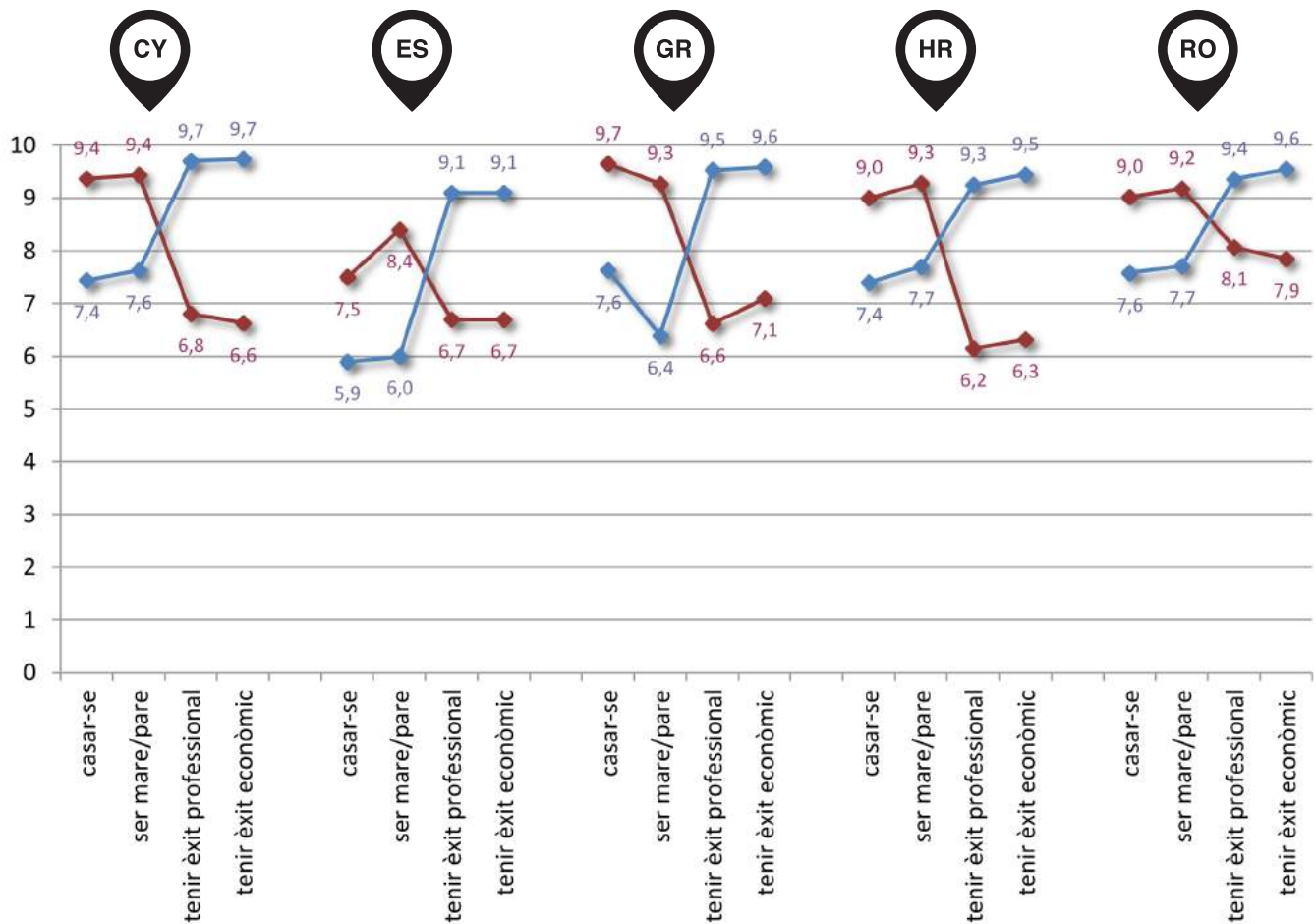

Perquè és necessari reduir la desigualtat de gènere, que encara és intensa en...

...les expectatives socials i

Quina importància (0=cap ... 10=màxima) atorga la nostra societat al fet de...

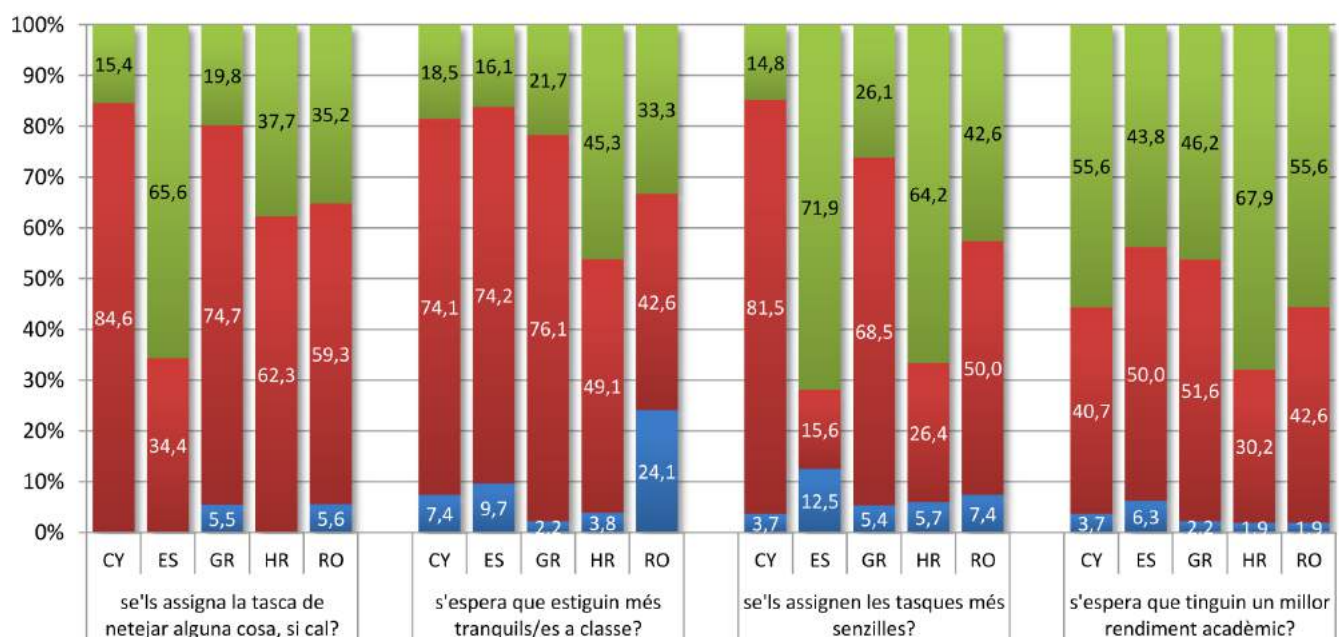
—●— per a una dona
—●— per a un home

...en el tracte que rep l'alumnat als centres educatius

Valora si, en la teva opinió, el professorat, en general, tracta de manera diferent els nois i les noies en l'entorn escolar:

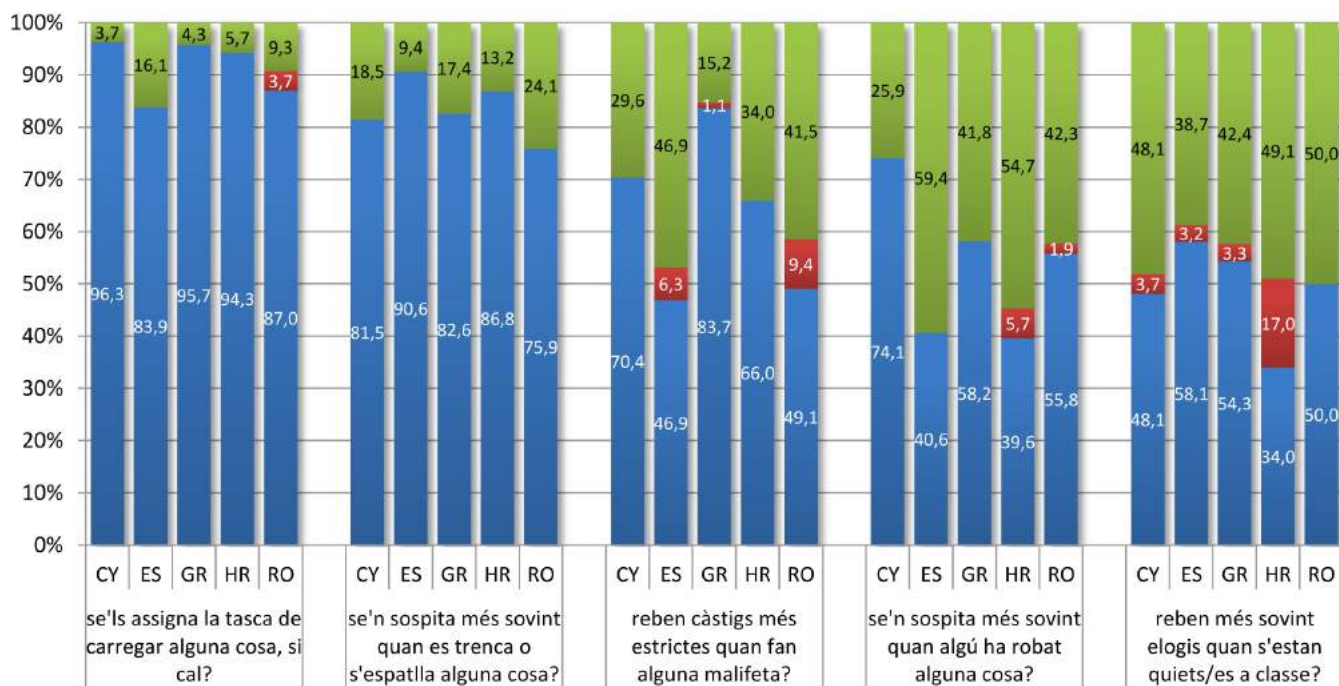
■ Nois ■ Noies ■ Cap (Nois = Noies)

Nois o Noies...

Valora si, segons la teva opinió, el professorat, en general, tracta de manera diferent els nois i les noies en l'entorn escolar:

Nois Noies Cap (nois=noies)

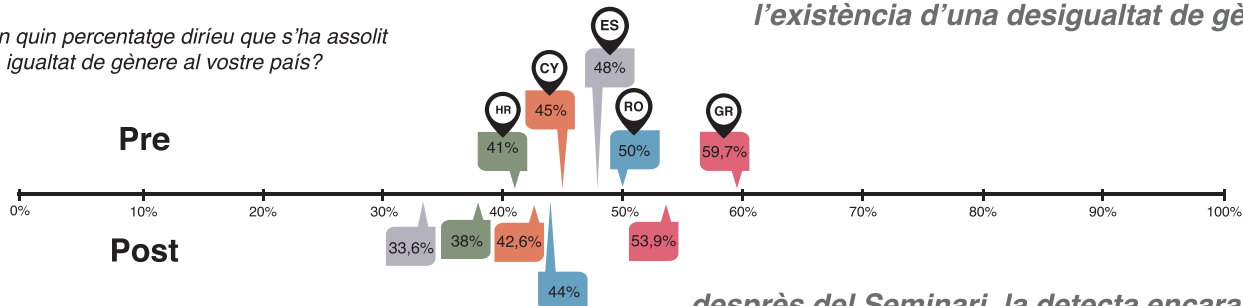

Nois o Noies...

Perquè el professorat que,

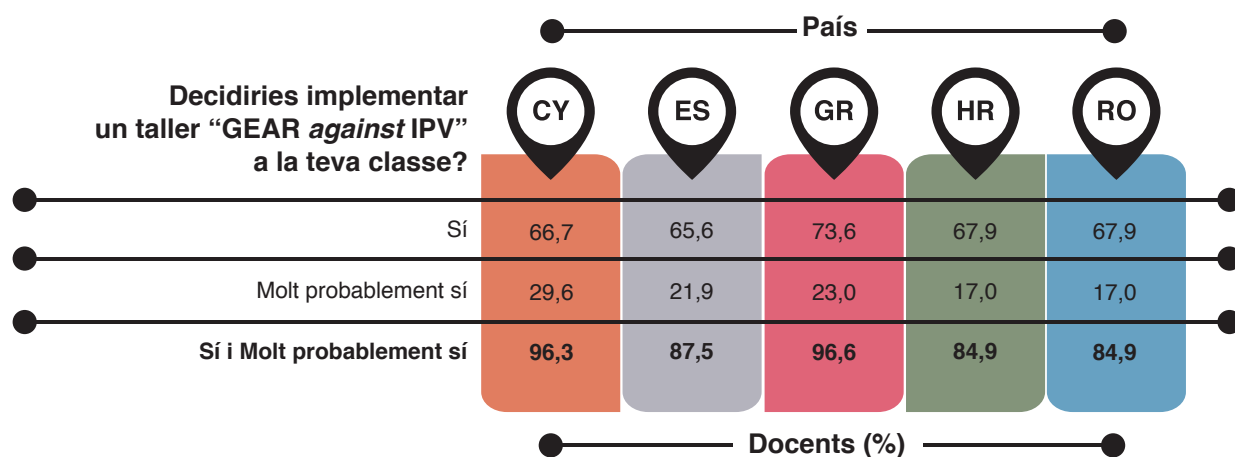
abans de fer el Seminari de formació, ja és conscient de l'existència d'una desigualtat de gènere ...

En quin percentatge diríeu que s'ha assolit la igualtat de gènere al vostre país?

...després del Seminari, la detecta encara més ...

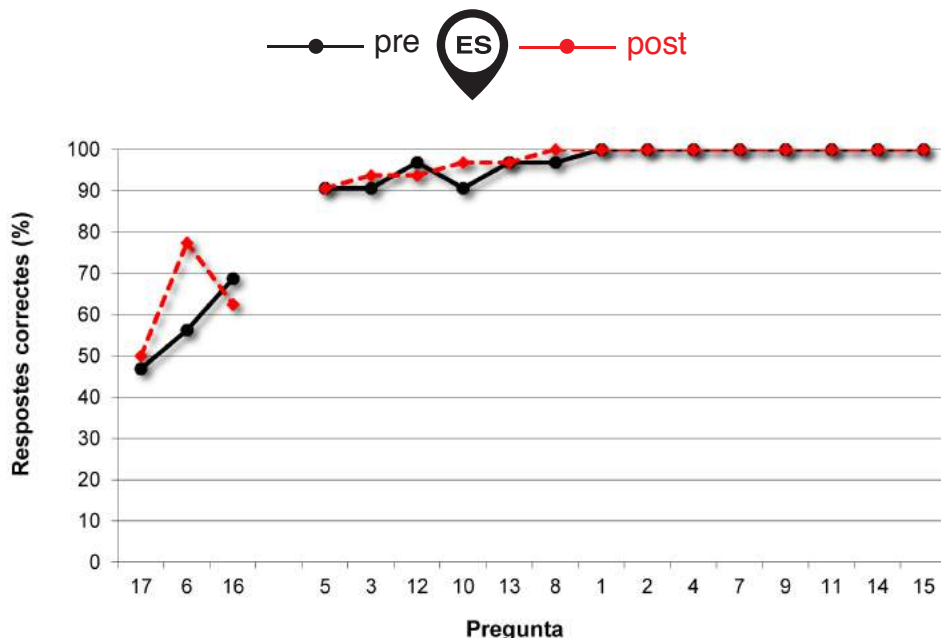
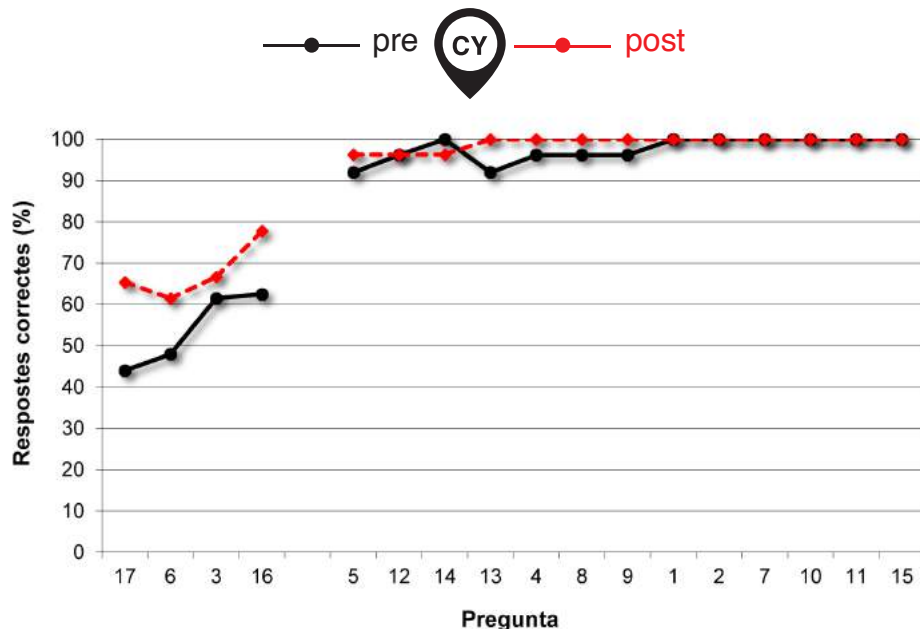
... i mostra interès en contribuir a l'eliminació de la desigualtat de gènere i a la prevenció de la VRAS en les relacions adolescents

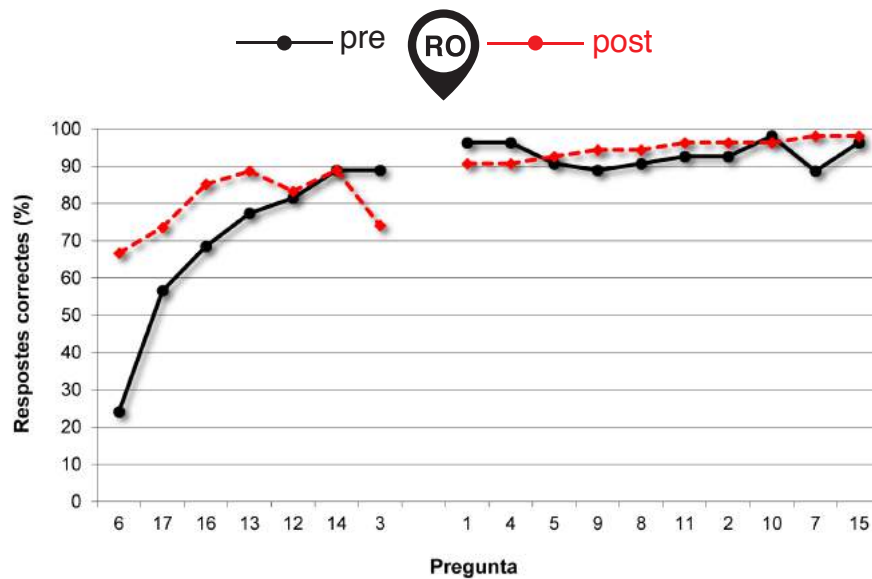
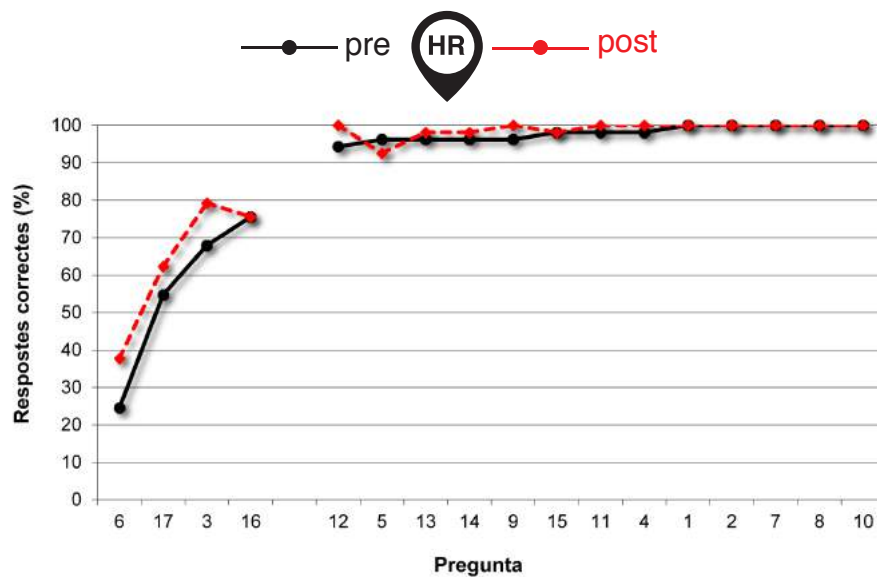
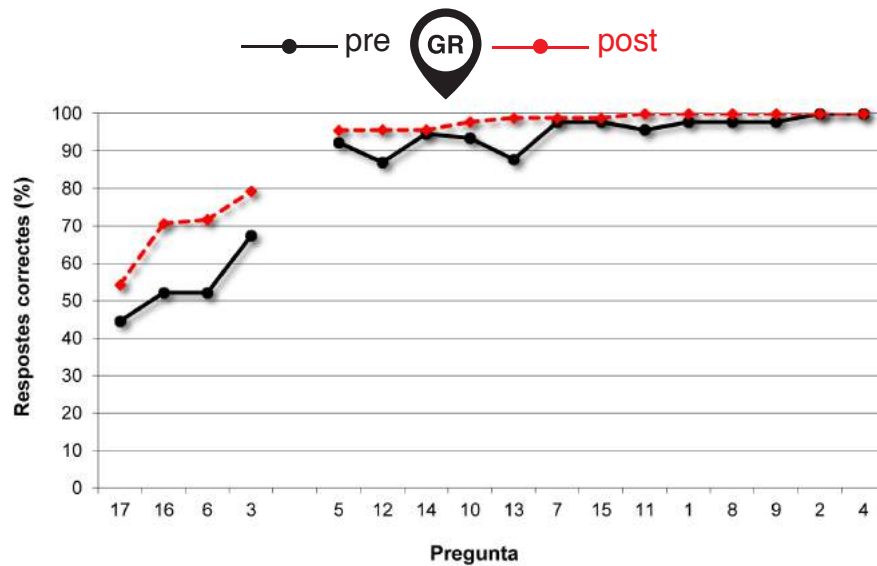

El Seminari de formació no només va permetre al professorat ampliar els seus coneixement sinó que també va facilitar que detectessin les seves pròpies idees estereotipades i a modificar-les

Segons el que tu saps, valora si cadascuna de les frases següents és “Vertadera” o “Falsa”

1. La violència en una relació només existeix entre les persones pobres (F)
2. La violència en una relació només es dona entre les persones sense estudis (F)
3. Les víctimes de relacions violentes són sobretot dones (V)
4. Una persona pateix un abús només quan hi ha violència física (F)
5. Destrossar els objectes personals i les propietats no és una forma de violència (F)
6. La gent violenta és gent que no pot controlar la seva ràbia (F)
7. Si ella no el provoqués, ell no la maltractaria (F)
8. Es pot veure si una persona és violenta o no només pel seu aspecte (F)
9. La gelosia és una senyal d'amor (F)
10. Les noies mai són físicament violentes amb les seves parelles (F)
11. Quan un noi acaricia una noia i ella diu que “no”, sovint vol dir que “sí” (F)
12. Quan una persona pateix maltractaments en la seva relació afectiva/sexual, pot deixar-la fàcilment (F)
13. El comportament violent d'una persona pot canviar si la seva parella l'estima prou (F)
14. El homes són violents per naturalesa (F)
15. Les dones són violentes per naturalesa (F)
16. La majoria de noies pensen que han de “fer-se les dures” abans d'accedir a tenir relacions sexuals (F)
17. La majoria de nois pensen que quan una noia es nega a tenir relacions sexuals amb ells, només s'està “fent la dura” (F)

Les gràfiques mostren clarament que algunes idees són més fàcils de modificar que d'altres. La major resistència al canvi es va manifestar en relació a les idees següents:

● 6, 16 i 17 a tots els països

● 3 a tots els països, excepte a Espanya

En el cas dels punts 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 15, a tots els països al menys 9 de cada 10 participants en els seminaris van donar la resposta correcta abans de la formació i la totalitat, o casi, una vegada completada aquesta. El mateix succeeix en el cas del punts 12, 13 i 14 a tots els països, excepte a Romania, on es manifesta una major resistència (menor progrés).

Abans d'assistir al Seminari, al professorat no l'incomodava (A) la idea de tractar a classe el tema de la VRAS, però no se sentia capaç de fer-ho (B, C, D). Després del Seminari, les seves autoavaluacions indiquen que se sentien disposats/disposades I TAMBÉ capacitats/capacidades per treballar en pro d'aquest objectiu.

En una escala de 0 a 10 (0 = cap ... 10 = màxim/màxima), valoreu si us plau els següents aspectes:

A. Comoditat per abordar el tema Independentment del coneixement que tinguis sobre aquests temes, et sentiries a gust imple-
mentant a l'aula activitats que tractin cadascun d'aquests temes?

1. La violència psicològica en les relacions afectives/sexuals (VRAS psicològica)
2. La violència física en les relacions afectives/sexuals (VRAS física)
3. La violència sexual en les relacions afectives/sexuals (VRAS sexual)

B. Coneixements generals Com valoraries el coneixement que tens actualment sobre:

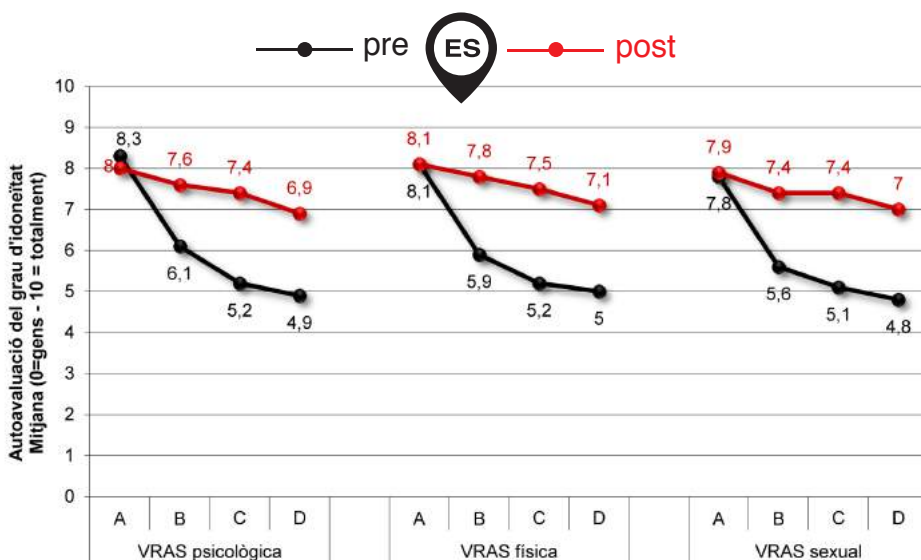
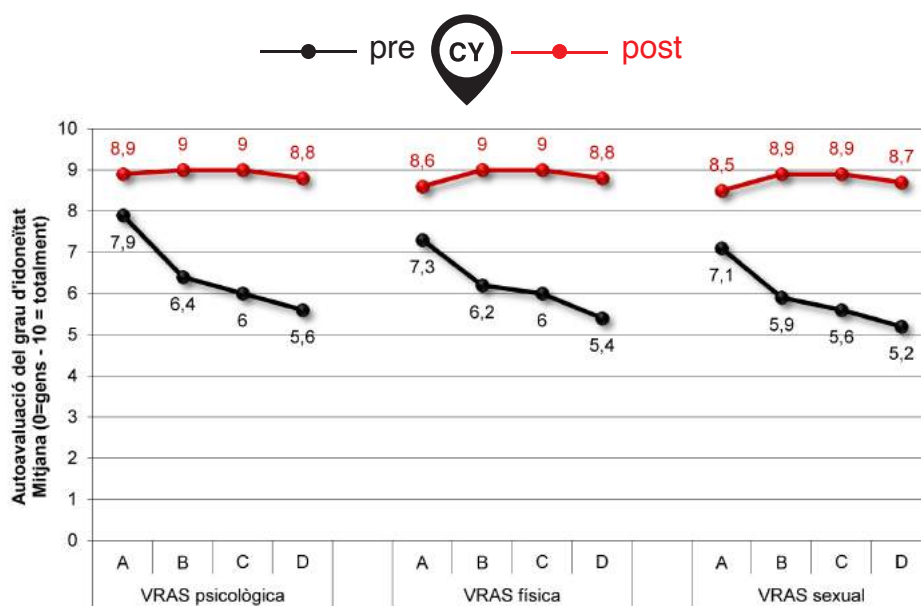
1. violència psicològica en les relacions afectives/sexuals
2. violència física en les relacions afectives/sexuals
3. violència sexual en les relacions afectives/sexuals

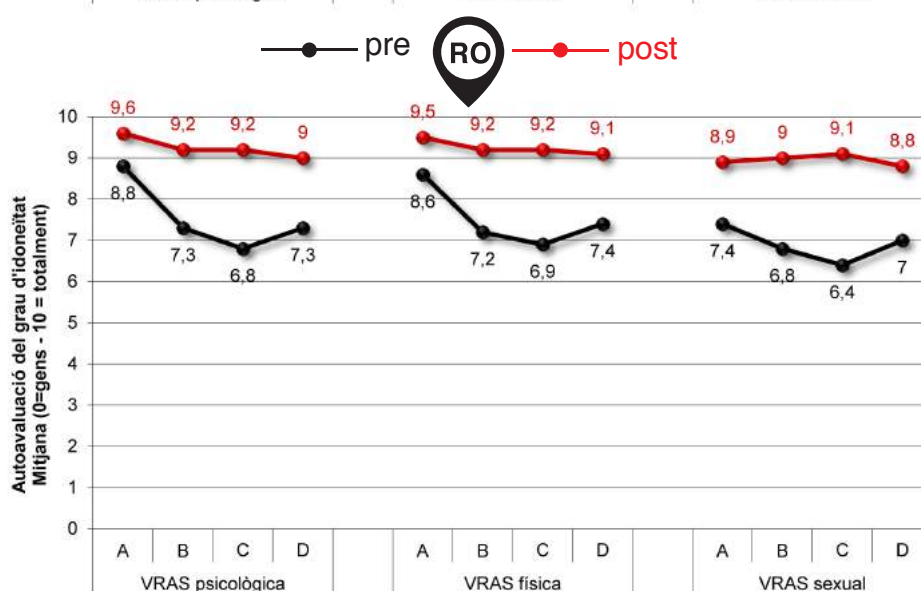
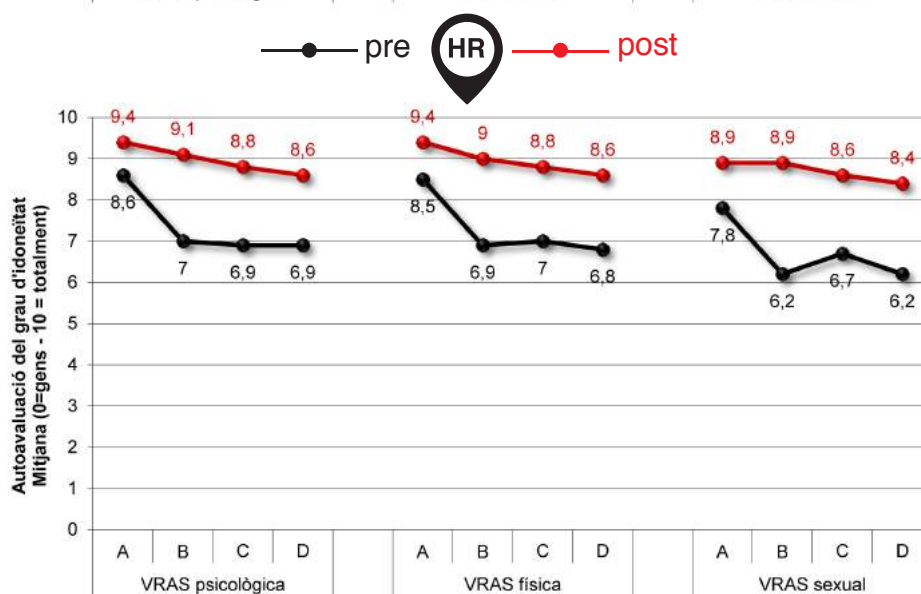
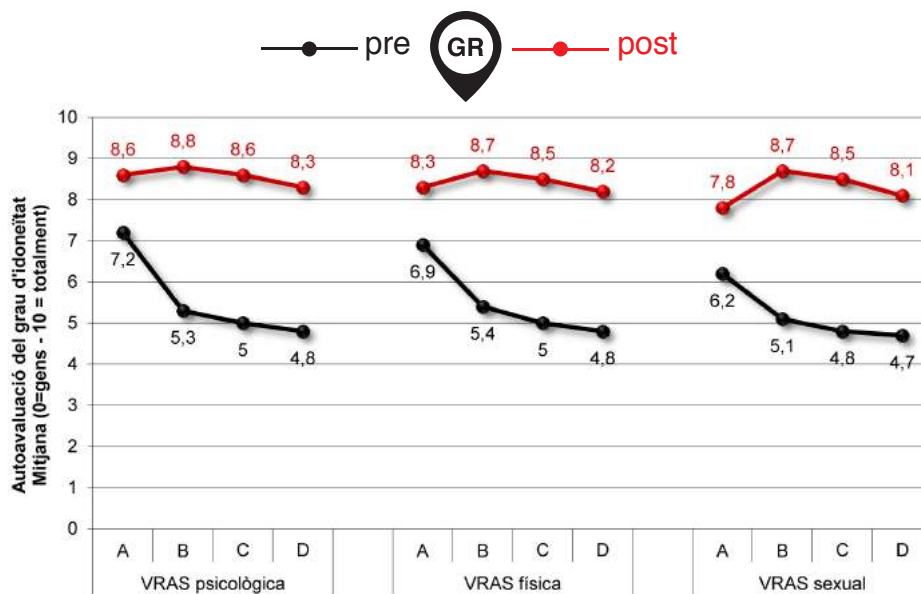
C. Coneixements específics per donar una resposta inicial en cas d'una revelació confidencial Com valoraries el coneixement que tens actualment en relació a com hauries de respondre si una alumna o un alumne et confiés que la seva parella:

1. la o el maltracta psicològicament?
2. la o el maltracta físicament?
3. l'agredeix o abusa sexualment?

D. Capacitat d'ajudar Segons els coneixements i les habilitats que tens actualment, et sents segur/a de poder ajudar un o una estudiant que et digui que:

1. la o el maltracta psicològicament?
2. la o el maltracta físicament?
3. l'agredeix o abusa sexualment?

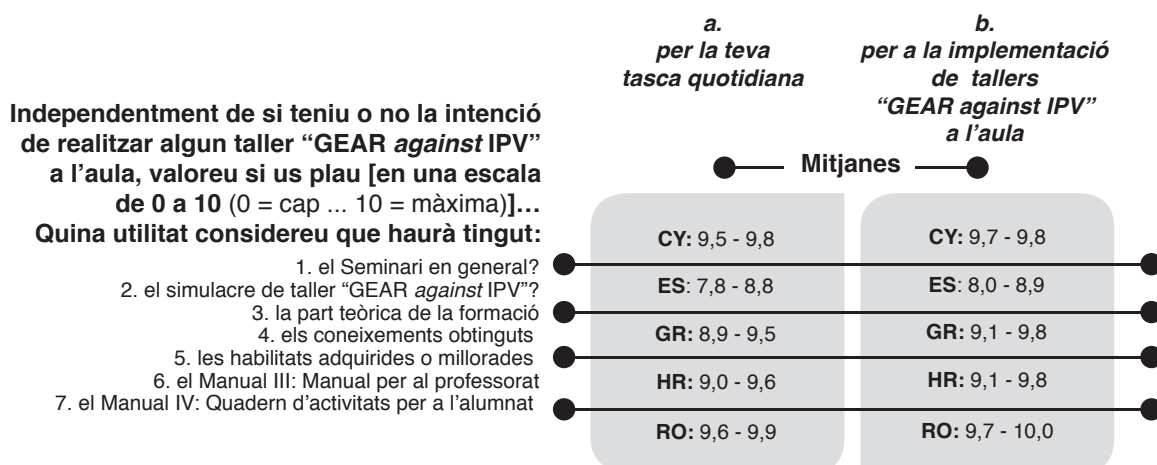
En tots els països participants, l'avaluació que va fer el professorat, **abans del Seminari**, des del punt de vista dels coneixements (B. generals: 5,1 – 7,3 i C. específics: 4,8 – 7,0) i de la capacitat d'ajudar un noi o una noia que pateix maltractaments (D: 4,7 – 7,4) se situava en el punt mitjà de l'escala o una mica per sobre d'aquest; una puntuació molt més baixa que la indicada quan se'ls va preguntar per la comoditat per abordar els temes de la VRAS de caràcter psicològic, físic i sexual (A: 6,2 – 8,8).

Després del Seminari, el professorat de tots els països declaren sentir-se **encara més còmodes** per tractar els temes esmentats (7,8 – 9,6) mentre que la diferència que hem senyalat abans es redueix en haver millorat encara més l'autoavaluació de la seva aptitud tant des del punt de vista dels coneixements (generals: 7,4 – 9,2 i específics: 7,4 – 9,2) com pel que respecta a la capacitat d'ajudar (6,9 – 9,1).

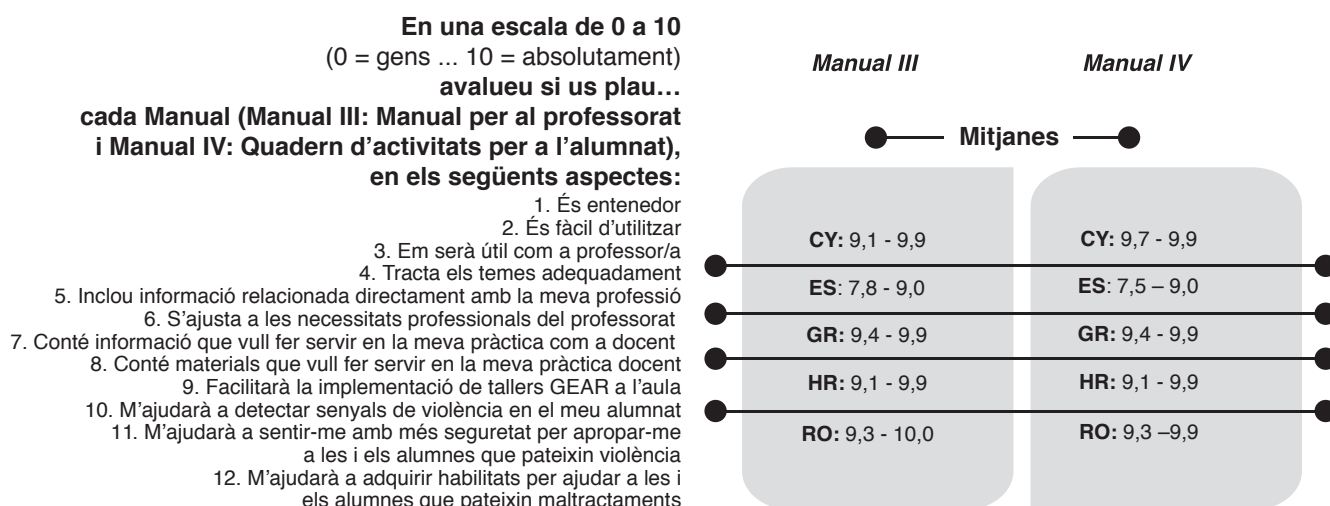
En altres paraules, queda palès que, abans del Seminari, el professorat no tenia una reticència personal per tractar les qüestions relatives a la VRAS (A), **però se sentia poc capacitat** des del punt de vista dels coneixements (B & C) i també, certament, pel que fa a la seva capacitat d'ajudar una noia o un noi que pateixen violència en les relacions afectiva-sexual (D). En canvi, **després del Seminari**, l'autoavaluació del professorat sobre la idoneïtat del seu nivell de coneixements i la confiança en la seva capacitat d'oferir ajut no només ha millorat moltíssim, sinó que també **es correspon** amb la comoditat que declaren sentir per realitzar activitats adequades per abordar els diversos tipus de VRAS: és a dir que el professorat ara **a més del desig de fer-ho, TAMBÉ senten que això està al seu abast!!!**

Opinions del professorat sobre el Seminari en el qual han participat.

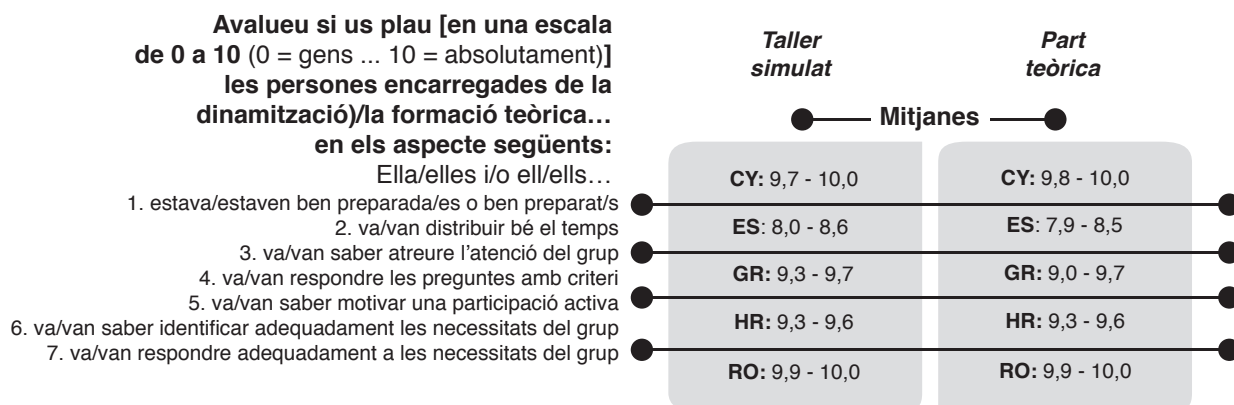
La **utilitat** tant del Seminari de formació per al professorat com del material didàctic “GEAR *against* IPV” va rebre una valoració **excepcionalment positiva** per part del professorat de tots els països, excepte Espanya⁶, tant en relació a la seva tasca quotidiana com també per a implementar tallers de conscienciació de l'alumnat a l'aula. Les avaluacions de les i els docents d'Espanya, tot i ser més baixes, també són indicatives d'un alt grau d'utilitat.

Quan es va demanar al professorat que avalués el **material didàctic “GEAR *against* IPV”** (Manuals III i IV) en 12 paràmetres relatius a la seva **qualitat i utilitat**, les respostes van fregar l'**extrem superior de l'escala** a tots els països, excepte a Espanya, i la mitjana més baixa va ser de 9,1.

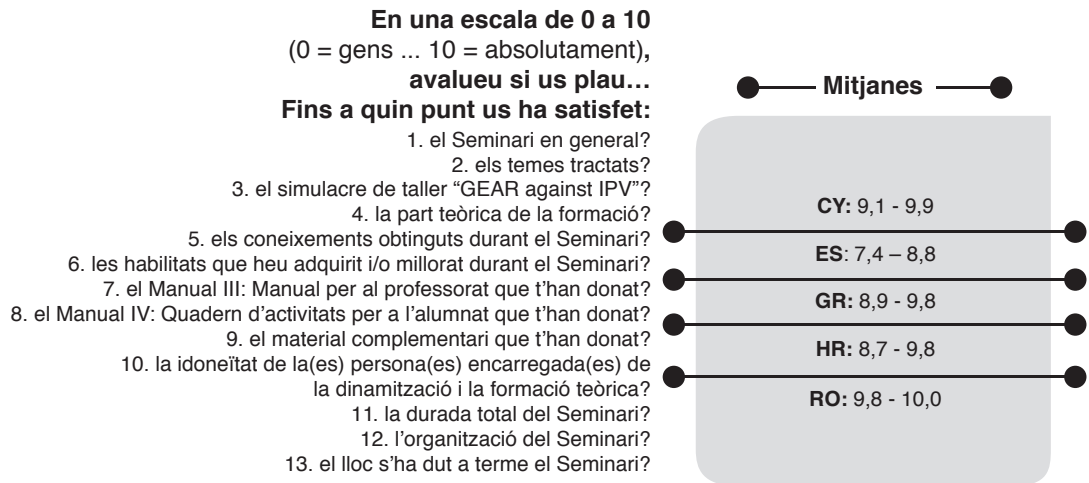

En relació a l'eficàcia de **les formadores i/o formadors**, un factor crucial perquè qualsevol formació es desenvolupi amb èxit, les i els docents d'Espanya la van valorar com a **molt bona**, mentre que el professorat de la resta de països la va valorar com a **excel·lent**, amb una mitjana de 9,0 fins a 10,0.

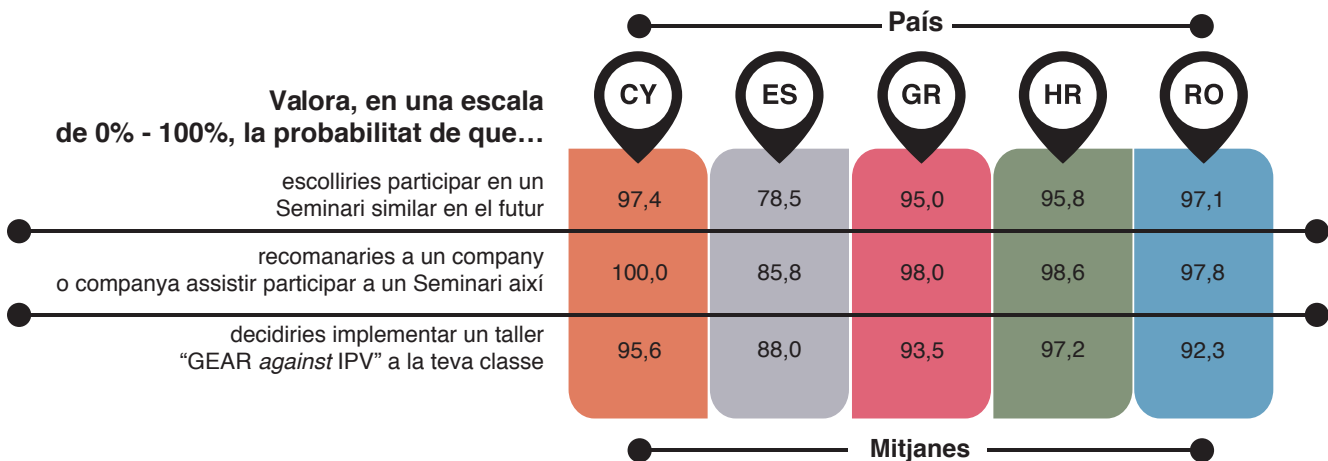

⁶ Una possible interpretació de l'avaluació sistemàticament més baixa de les i els docents d'Espanya rau en el fet que, en comparació amb llurs col·legues d'altres països, un major percentatge ja havia rebut formació prèvia rellevant sobre violència en les relacions afectives/sexuales (vegeu la Taula 2) i, per tant, ja havia adquirit un cert grau de coneixements i aptituds rellevants.

I per últim,a tots els països, excepte Espanya, el professorat que va participar en la formació va manifestar un grau de **satisfacció excepcionalment alt en tots els 13 paràmetres** que se'ls havia demanat que avaluessin directament (les avaluacions de les i els docents d'Espanya, tot i ser més baixes, també indiquen un alt grau de satisfacció).

El alt grau de satisfacció de les i els docents d'Espanya i el grau excepcionalment alt de satisfacció de les i els docents de la resta de països també van quedar **palesos en les seves avaluacions indirectes** del Seminari.

Per què un país pot decidir aplicar l'enfocament del projecte “GEAR against IPV” (Acció de Sensibilització per a la Igualtat de Gènere i la Prevenció de la Violència Masclista)?

Perquè...

...el **Conveni** del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (**Conveni d'Istanbul**) ha estat signat per **tots els Estats membres de la UE** i també pels **7 països candidats i candidats potencials a l'adhesió** i ja està en vigor a **19 d'aquests Estats** (setembre 2016).

i l'enfocament “GEAR against IPV”...

ofereix un material que respon plenament als requeriments de l'Article 14 del Conveni d'Istanbul relatiu a l'educació, mentre que totes les intervencions de prevenció primària incloses tenen relació directa amb pràcticament tots els articles del **Capítol III del Conveni** relatiu a la prevenció.

...el sistema educatiu

- **te cura** de la seguretat, la salut psíquica i el benestar dels infants i adolescents
- **procura** promoure la igualtat de gènere
- **aspira** a assolir un paper essencial en la prevenció primària de la violència de gènere i la violència en les relacions afectives/sexuales en la futura població adulta en general
- **desitja** comptar amb **docents amb una formació adequada** que puguin contribuir de manera significativa a l'assoliment dels objectius esmentats

- **introdueix a l'educació la igualtat de gènere com un mitjà per a la prevenció de la violència**, tot activant el professorat i dotant-lo de les aptituds i habilitats necessàries per poder implementar aquestes intervencions de prevenció primària
- **la seva eficàcia ha estat provada**: ja s'ha aplicat i avaluat a **7 països i ha aconseguit** ampliar els **coneixements** del professorat i l'alumnat i **modificar** actituds estereotipades i/o tolerants respecte de la violència de gènere
- **quan s'integra en el programa escolar, millora**
 - a) **el caràcter preventiu** de la intervenció, ja que transmet el missatge de que els centres educatius i el professorat volen assolir la igualtat de gènere i eliminar la violència en les relacions a l'adolescència i emprenen accions per aconseguir-ho
 - b) **la sostenibilitat** d'aquestes intervencions, ja que el professorat constitueix un “equip operatiu” permanent als centres escolars i, per tant, pot implementar aquestes intervencions de manera permanent

...la intervenció té una molt bona acollida i molt ben acceptada i valorada per

- les i els adolescents
- el professorat
- el centres educatius
- les mares i pares de filles i fills adolescents i les comunitats locals

- empra exclusivament activitats vivencials a través de les quals **no s'alliçona** les i els adolescents, **sinó que s'acompanya** l'alumnat a **explorar** les seves pròpies **actituds** personals estereotipades en relació als rols de gènere i com aquestes influeixen en la seva vida, i alhora a “**descobrir**” i **practicar habilitats pràctiques** que ajudaran les noies i els nois a establir relacions saludables, lliures de qualsevol forma de violència
- **permet arribar**, mitjançant un professorat format, a **la població infantil i adolescent en general**, fins i tot la de zones rurals
- **millora** les relacions entre els i les adolescents, així com la relació docent-alumna/e
- **tracta qüestions que afecten les i els adolescents en la seva vida quotidiana**, però que els centres educatius, el professorat, els pares i mares “eviten tocar” perquè no saben com fer-ho.

Polítiques recomanades

Atès que quasi tota la infància i l'adolescència està escolaritzada, **el sistema educatiu**, en tots els seus nivells, es el marc ideal on el **professorat amb una formació adequada** pot acomplir un paper clau en la implementació **d'intervencions adreçades al conjunt de la població**. La necessitat d'implementar als centres d'educació primària i secundària intervencions en relació als estereotips de gènere i la igualtat de gènere com un mitjà per a la prevenció de la violència de gènere és, per tant, imperativa.

Desenvolupament d'habilitats i Capacitació Sistemàtica dels Recursos Humans

Elaboració de packs didàctics nacionals “GEAR *against* IPV” per aquells països on encara no estan disponibles

Aprovació i institucionalització de l'ús del pack didàctic nacional “GEAR *against* IPV” (Manuals II, III i IV) en la formació del professorat i d'altres professionals que ofereixen serveis a adolescents i en la implementació de tallers³ per a adolescents

Institucionalització dels Seminaris de formació, realitzats anualment

- adreçats a**
- **el professorat d'ensenyament secundari⁷ i altres professionals** que treballen en l'entorn escolar (per exemple, psicòlegs i psicòlogues, treballadores i treballadors socials) de tots els centres d'ensenyament del país
 - **professionals actius** en el camp de la promoció de la salut i l'educació sanitària, la igualtat de gènere i la prevenció de la violència de gènere i **professionals** que presten serveis a adolescents de grups d'alt risc

- amb l'objectiu**
- d'impartir formació teòrica i experiència a les i els docents/professionals sobre percepcions estereotipades dels rols de gènere, la igualtat de gènere i la violència de gènere en les relacions entre adolescents
 - promoure la capacitació i el desenvolupament d'aptituds tècniques adequades per a la implementació i l'avaluació del tallers vivencials de sensibilització de les i els adolescents en els centres escolars i en altres entorns
 - promoure l'adquisició d'aptituds relacionades amb la identificació, atenció i derivació adequada dels casos de maltractament d'infants, adolescents i persones adultes.

- Característiques dels Seminaris de formació**
- **la inscripció del professorat** ha de ser **voluntària**, però en canvi **l'assistència** a la totalitat del seminari ha de ser **un requisit obligat** per poder obtenir la certificació.
 - **Tenir molt present la metodologia** per el **procés d'inscripció i selecció**, si s'escau, del professorat és de gran importància per assegurar l'èxit del procés formatiu al professorat.
 - el Seminari s'hauria de realitzar **a començaments de curs**, a fi de disposar de temps suficient per poder realitzar els tallers amb l'alumnat a l'aula.
 - **durada mínima⁸ de 24 hores**, que inclouen les parts **vivencial, teòrica i pràctica**
 - ▶ **la part vivencial** (Taller simulat) ha de tenir una **durada mínima de 12 hores** i s'ha de realitzar **en grups petits** de 15-25 participants (de dimensions similars a una classe escolar)
 - **els grups haurien d'incloure una diversitat de participants**, amb presència de docents de les gran ciutats i de zones rurals, així com una representació equitativa d'ambdós sexes, en la mesura possible.
 - cal realitzar **una avaluació d'eficàcia** per a cada Seminari (vegeu el Manual II)

Disponibilitat de Suport **constant³ al professorat que ha rebut la formació**, durant la implementació dels tallers amb el seu alumnat.

⁷ En una fase posterior, es recomana fer extensiva la formació al professorat d'educació primària, amb la finalitat que tinguin la capacitat necessària per implementar a l'aula la primera part del Taller que tracta sobre els estereotips de gènere i la (des)igualtat de gènere.

⁸ Durada ideal: 32-40 hores

Identitat del projecte

Títol: Acció de sensibilització per la igualtat de gènere i prevenció de la violència masclista II (**GEAR against IPV - II**)

Número de projecte: JUST/2013/DAP/AG/5408

Coordinació

European Anti-Violence Network (EAVN)

Tel.: 0030 210 92 25 491

E-mail: info@antiviolence-net.eu

Website: www.antiviolence-net.eu

FB: /EuropeanAntiViolenceNetwork

Entitats sòcies

- Mediterranean Institute of Gender Studies (MIGS), Xipre
- Center for Education, Counselling and Research (CESI), Croàcia
- Association for Liberty and Equality of Gender (ALEG), Romania
- Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere, Espanya
- The Smile of the Child, Grècia

Contacte

Plataforma Unitària contra les Violències de Gènere

Tel.: +34 627398316

E-mail: prouviolencia@pangea.org

Pàgina web: www.violenciadegenere.org

Avaluadora externa

Prof. Carol Hagemann-White

Pàgina web

www.gear-ipv.eu

Aquesta publicació ha estat realitzada amb el suport financer del Programa DAPHNE III de la Unió Europea. Els continguts d'aquesta publicació estan sota la plena responsabilitat de la Xarxa Europea Anti-Violència i de les entitats sòcies del projecte, i en cap cas es considerarà que reflecteixen els punts de vista de la Comissió Europea.

